Ն.՝ 2015 — 1884 ԱՊՐԻԼ 28 ՇԱԲԱԹ — ԵՐԵՍՈՒՆՅԱԿ ՏԱՐԻ

ԹԻՐԱԼԱՆԱՐ ԷՖԵՄԵՐԻՍ

ՄԻՎԱՆՏԸ ԲՈԼԻՍԻԳԻՅԷ ԻԼՄԻՅԷ ՎԷ ՄԻԼԼԻՅԷ

ՎԷ ՍԱՒՐԷՅԻ ՀԱՄԱՐ ԵՒՎՄԻ ԿԱԶԷԹԱ ՏԷՐ

ԱՊՈՆԷ ԳԻՆՔԱԼԱՐԸ

Մէջիտիէ 20 դրուշան

ՍԹԱՄՊՈՒԼ ԻՔԻՒՆ

Կիր սէնէլիք . . . . . 200 դրշ.
Ամիս պէրէք . . . . . 105 »
Իւչ պէրէք . . . . . 55 »

ԱՅԼԱՑԱՌ ԻՔԻՒՆ

Բոլոր իւր իրսալ օրունդաճաղլար իչիւն

Կիր սէնէլիք . . . . . 240 դրշ.
Ամիս պէրէք . . . . . 125 »

40 ԲԱՐԱ

ԻԼԱՆԱՌ ԳԻՆՔԱԼԱՐԸ

Գէհէր սաթրրը իչիւն
1 վէ 2 վէ ճիւնէի սահիֆէյէ . . . 5 դրշ.
Գիւնէիւ սահիֆէյէ . . . . . 2 »
ԻԹԹԱՐ. Պանգա, Շիրքէթ վէ ումուրը սարրաֆիյէյէ այիա իլանաթ.
2 վէ ճիւնէիւ սահիֆէյէրէ . . . 6 դրշ.
Գիւնէիւ սահիֆէյէ . . . . . 4 »
Զիյատէ միւտուէթ իչիւն իլանքաթա այլը բազարլըգ օլուր։

Մէվսիմը նաֆիայա տայիր պէնալէր մէճմանէն գասլուլ օլունմագ վէ տէրս օլունմայան էվրագ իտատ օլունմայաճագ տըր։

ԿԻՒՆԻԻ ԿԷԶՄԻՇՃՆ.
5 ԴՐՈՒՐՈՒՇ

Իսարէխանէնի, հէյէթը թահրիրիյէսի վէ մաթպասը, Սթամպօլա Պապը Ալի հասատէտինատ նումէրօ 20 խանէտէ տիր։ — Գազէթանըն նումուրը իսարէ վէ թահրիրիյէսինէ այիա քեսֆիֆէի մեվսուս հագգընտա Միւտիրի կազէթա Տիգրան Ճիվէլէկեանա միւրաճաաթ օլունաճաղը գիրի, քեսֆիֆէի մեքեմթիրլին տախի անքն նէմանա կէօնտէրիլմէսի իգթիզա իտէր։

ԿԻՒՆԼԻԻՔ ՀԱՎԱՏԻՍ

ԳՕՆՖԷՐԱՆՍ

Մէյտէլ Տէրսաատէթ Ֆրանսա կէօրէ, էկէր գօնֆէրանս Տէրսաատէթտէ իմթիմա իտէր վէ ամէմը մէնֆաաթ բրօթօգոլընը քէնտի միւզաքէրաթընա էտաս իթթիֆաղ էյլէր իսէ, օ հալտէ Պապը Ալի՝ գօնֆէրանսը գապուլ իտէճէք տիր։ Հիւբիւմէթը Սէնիյէնին էֆքեարընա, էկէր գօնֆէրանս Տէրսաատէթտէ իմթիմա իտէր իսէ, պու խուսուս 1882սէնէսի գօնֆէրանսընին տէվամը տիմէք օլաճագ տըր։ դիրա օ զէման պու մէճլիս տաղըմայրպ կէրի պրագրամը չ տըր։

Օրթատա շիմտի Մըսրը օրտուսընին տաղրտրլմասը հագգնտա պիր շարիա մէվճուտ իտուկի մալիւմ տիր։ Էկէր ասաքիրը Մըսրիյէ եէրինէ օրտուի Հիմայունա մէնսուպ պիր մզգտար ասաքիրը Օսմանիյէ նասպ իտիլիր իսէ, Պապը Ալի օ զէման Մըսրը օրտուսընին տաղրտրլմասընա մուվաֆագաթ իտէճէք տիր։

Մէյտէլը իլավէթէն պէյանընա կէօրէ, ինկիլթէրրա խարիճիյէ նազրը լօրտ Կրանվիլ՝ հէր նէվի ֆիքրը բիւճանիյէթ ու թէֆէվվիւգի ըէտտա իտէյօր իսէ տէ, ինկիլթէրրանընի իսլահաթը Մըսրիյէյի տէրէօհատ էյլէտիկի ճիհէթէյէ, անը իճրա իթմէզտէն էվվէլ Մըսըրտան չէքիլմէ յէճէկինի վէ իշթէ պու իշի գօլայաթմագ իչիւն գօնֆէրանս տավէթ օլունտուղընը տա պէյան էյլէյօր։ Մէյտէլ զանընընա կէօրէ, գօնֆէրանս Տէրսաատէթտէ իմթիմա իտէճէք տիր։

* *

Տիւնքի Մէնիրօզ տախի պու պապատէ մալիւմաթը աթիյէյի վէրիյօր։

«Ալտրդրմզ մալիւմաթը խուսուսիյէյէ կէօրէ, միւշքիլաթը մալիյէի Մըսրիյէյի հալը իթմէք իւզրէ, պիր գօնֆէրանս ագտը իչիւն ինկիլթէրրա տէվէթի թարաֆընտան վուգու պուլան թէքլիֆի Օսմանը գապինէթօսընընա գապուլ իթմէսինէ տիւն իրատէի Սէնիյէ սուտուր իթմիշ տիր։

«Հիւբիւմէթը Սէնիյէնին օլ պապատէքի մուվաֆագաթը՝ Մըսրը վէ Սուտան իւզէրինտէքի հուգուգը հիւքմանիի Սալթանաթը Սէնիյէյէ բիայէթ օլունաճաղը վէ Մըսրը վէրկիսինին թէնզիլ իտիլմէյէճէկի հագգընտա ինկիլթէրրա գապինէթօսը թարաֆընտան վէրիլէն թէքմինաթ իւզերինէ իսթիհսալ գըլընմըշ տըր։ Գօնֆէրանսըն Լօնտրատա ագտ օլունմայրպ Տէրսաատէթտէ ագտ օլունմասը տախի ճիւմլէի մուգարրէրաթտան տըր։

«Ինկիլթէրրա խարիճիյէ նազրը լօրտ Կրանվիլ թարաֆընտան տէրմկյան օլունան թէքլիֆէ տիւէլը մուազզամ թարաֆընտան պէեանը մուվաֆագաթ օլունտըղը ճիհէթէյէ, գօնֆէրանսըն տավէթնամէլէրի կէօնտէրիլէրէք, իչպու չէրաիթի իլէ կէլէճէք այ (յունիս) իպթիտասընտա ագտը իճրա իտէճէկի միհրթէմիլ տիր։

«Պապը խապէրլէրէ նազարէն, գօնֆէրանս էն էվվէլ Եանի այաֆը. ապրիլին 29ընտա Ալէքսանէա, 30ընտա Աւսթրիա իլէ Իթալիա, վէ մայիս իպթիտասընտա Ռուսիա տէվլէթլերի թարաֆընտան պէեանը մուվաֆագաթ օլունմուշ տըր։

«Բարիզտէն իչար օլունտըղընա կէօրէ, Ֆրանսա գապինէթօսը թարաֆընտան ալաֆը. մայիսին վինճի կիւնիւ վէրիլէն ճէվապտա, էվվէլա գօնֆէրանսընը չարթ տախիլինտէ գապուլի, սանիէն Մըսրը ումուրը իտարէի ումումիյէսինէ միւթէալլիգ պիլճիմէ մէսաիլին լիւզումը թէգագի, ալիսէն 1879 սէնէսի թէսվիյէի տուլուն նիզամնամէսինին թէմամիի մուհաֆազասը չէրաիթի իլէ գօնֆէրանսըն ագտընա մուվաֆագաթ իտիլճէկի պիլտիրիլմիշ իմմիշ։

«Ֆրանսանըն Մըսրը բօլիթիգա մէմուրը Մ. Պարէրին՝ գօնֆէրանտա Տէրսաատէթ Ֆրանսա սէֆիրի Մարքի տը Նօայլա մուավին թային գըլընտաղը զանն օլունուլօր։

«Գօնֆէրանսըն հիրը քիւշատընտա, Ֆրանսըզ մուրախասլարը՝ Ֆրանսա հիւբիւմէթը ճիւմհուրիյէսինին պու գօնֆէրանսըն ագտարնա ըրգա կէօսթէրմիշ օլմասը յլա պէրապէր, հէր նէ զէման սլուրսա օլսուն, մէսէլէի Մըսրիյէյի, ինկիլիզ սէվգիյաթը աաքէրիյէսինտէն էվվէլ Ֆրանսա իլէ ինկիլթէրրա արասընտա մէվզու օլան հալ ու սուրէթ իւզերինէ մէվզրի պահս ու միւզաքէրէյէ չէքմէքտէն ասլա ֆէրազէթ իթմէյէճէկինի պէեան իտէճէքլէր իմիշ։»

Տիւնքի էֆէնտիին տախի պէյանընա կէօրէ, Պապը Ալինին ճէվգինամէսինտէ, Մըսրը ումուրը մալիյէսի իլէ ահվալը ումումիյէսի պէյնինտէ իրթիպաթ մէվճուտ օլմըղը, վէ պիր մէսէլէ իլէ իշթիրալ օլունտըղը հալտէ, տիկերլէրինին միւզաքէրաթ խարիճինտէ պրագրամլայաճաղը պէյան օլունմըշ վէ պու իտտաա՝ 1883 յունվարընտա լօրտ Կրանվիլ թարաֆընտան իրսալ օլունան վէ հէր մէսէլէյէ պահս իտիրմիշ օլան թահրիրաթը ումումիյէյէ պլինա իտիրմիշ տիր։

Պու կիւնքի թուէյէ տախի չէօյլէ տէյօր։ «Կէօնտէրիրէն մէզքիւր ճէվապնամէյէ Պապը Ալի գօնֆէրանս տավէթինէ էսասէն իճապէթլէ պէրապէր իլէրուտէ տէրմէյան իթմէք իւզրէ պապը գուլուտը իհթիրազիյէսի պուլունտուղընը վէ պունարը տերմիյան էյլէմէք հագգընը քէնտիսինէ մուհաֆազա իթտիկինի պիլտիրմիշ տիր։»

—

Ինկիլթէրանընը գօնֆէրանս տավէթի՝ Մըսրընը թասֆիյէի տուլյունը գանուանընը թաստիլի նիյէթինէ մէպնի օլարը մալիւմ օլմաղը, Վիէննատա նէյը օլունան Բէյէ-Օֆէնէյէն բաբ «Օրեն» սէրայէվհալը բիսալէի մէվզուաթէտ Մ. Լէոբօլտ Պէրօս նամընտա պիր մուհարրիրին Մըսրը տուլունընը պիտայէթի հագգընտա եազընը պիր պէնտէ վէրտիկի չայանը տիգգաթ պիր չօգ մալիւմաթն խիլասասընը պուրաճգտա զիքր իթմէք՝ պու արա ֆիտէտէտէն խալի օլմաղ զանն իտէրիզ։

Մուհարրիրը մէրգումըն պէյանընա կէօրէ, Մըսրընը միւզայէգամ մայիսէսինէ պայլճա սէպպպ Սիւմէյիչ գանալը օլուպ, վագրա տիւնէանընն պիլճիմէյէ տէվէթլերի մէզքիւր գանալտան բէք չօգ խաթիֆատ իթմիշլեր իսէ տէ, Մըսրը անընն եիւզիւնտէն բէք պէօիւքֆէտա բարլըգլարա տիւչար օլմուշ վէ հատտա ու հիսապա կէլմէզ զարար ու զիյանլարա ուղրամըշ տըր։

Էն չարուգ վուգուա կէլէն մէզքիւր զարար ու զիյանլարտան պիրի՝ Գըրմզը տէնիզին պիլճիմէյէ սէվահիլի իլէ Սուտանընն պիր գըսմընընն ագթարմա (Թրանսիթ) թիճարէթինին լաղվ վէ մահվը օլմըշ տըր։ Բօլիթիգա նօգթան նազարընընա Սիւֆիտ վալիսի Հագգը բաշա հազրէթլերինին տախի չէհրը մէզքիւրէ ազիմէթ էյլէտիյինի պունտան ագտէմ եազմըշ իտի։

Ասն խապէրլէրէ կէօրէ, վալիի միւշարէլէյհ հազրէթլերի էվվէլքի ագշամ մահալը վագտաա մուվասէլէթ էյլէմիշ, վէ վուգու պուլան թալէպի իւզէրինէ, իրմիր լիմանընտա պուլունան վէ 300 թայֆայը համիլ օլան Մոնոսրա գօրվէթի էվվէլքի ագշամ մէզքիւր ատայա միւթէվէճիհէն հարէքէթ իթմիշ տիր։

Ադլանան մալիւմաթա նազարէն, ատաի մէզքիւր չօրպաճըլարը՝ մաքնա վասէթասը իլէ սիւնկէր ավամագտա, վէ պու սուրէթլէ սիւնկէր թօխումլարընը խարապ իթմէքտէ օրտուգլարընտան, ճէզիրէ էհալիսի՝ քէնտիլէրինին պիրիճիք մէնպաը թէայիւշլերինի խարապ իտէն մէրգուման չօրպաճըլար ալճինէ գըյամ իթմիշլեր տիր։

—

Վիէննատա նէյը օլունան պիր կազէթայա Տէրսաատէթտէն եազրլան պիր մէքթուպա կէօրէ, հիւբիւմէթը Սէնիյէ իլէ Տուլունը Ռումումիյէի Օսմանիյէ մէճլիսը իտարէսի արասընտա պիր գաչվագընթտան պէրու մուալլագ պունլանն կէօմրիւկ գաչագերլրը մէսէլէսի՝ ինկիլիզ մուրախասլարընն վագը օլան զարրէթ վէ մէսապսի սագէսինտէ, մէճլիսը մէզքիւր իչիւն պիր հիւքմը սուրէթ քէսպ իթմիշ տիր։

Ինչպու մէսէլէ աթիտէքի վագատան թէվզիլիւտ իթմիշ տիր։

Պունտան պիր գաչ այ մուգատտէմ, Ռուսիայը պիր քիմսէնին մալի օլուպ կէօմրիւքտէն գաչերլրմշ օլան մէգտարը քիւլի էմմատա գապթ ու միւսատէրէ օլունմուշ տըր։ Տուլունը Ռումումիյէ մէճլիսը իտարէսի՝ սահիպը էմիրանին էճզաճի նագտի թալէպ իթմիշ իսէ տէ, մէրգում Ռուսիայը՝ մէճլիսը իտարէնին էճզաճի նագտի ախազնա սէլահիյէթի օլմասընընը պիլ պէյան թալէպը մէզքիւրը ըէտտ իթմիշ տիր։

Բէյնիյէթ մահքէմէթիճէրէթ նագլ օլունտըգտա, օ տախի վնկիֆէսի խարիճինտէ օլտուղընը պիլպէյան տավի մէզքիւրը ըէտտ իթմիշ օլմաղլա, Շուրաի-Տէվլէթէ միւրաճաաթ օլունմուշ տըր։ Շուրաի մէզքիւրի՝ Թէտոհոս մէրէֆ չիւն Ռուսումը Սիթթէ իտարէսինին պիր մուրախասա թային իթմէսինի թալէպ իթմիշ իսէ տէ, Ռուսումը Սիթթէ մէճլիսը իտարէսինին պիրճիւմլէ ազալարը՝ պիր մուրախասա իրսալընն մէճլիսին նամուս ու հայսիյէթինէ մուվաֆգը օլմայաճաղընը պէյան իտէրէք, թալէպը մէզքիւրէ բուի բիզա կէօսթէրմէմիշլեր տիր։

Պատէհու մէզքիւր մէճլիսը իտարէ՝ գաչագերլար հագգընտա մէվզի վէ սէլահիյէթինի միապէյին օլարագ պիր լայիհա թանզիմ իթմէսինի Շուրաի-Տէվլէթէ թավսիյ իթմիշ տիր։ Մէճլիսը մէզքիւրէ եազընը ինկիլիզ տայինլէր վէքիլի Մ. Գայյար՝ գարարը մէզքիւր ալէյհինտէ պուլունմըշ տըր։

Մէճլիսը իտարէնին պու թամրու հարէքէթինտէն տօլայը ազասը միւնֆէիլ օլմուշ օլան Շուրաի Տէվլէթ՝ մուալլագտա օլան մէսէլէյի միւզաքէրէ իթմէք իւզրէ պիր մուրախասա իրսալ իտէրէք, սուլհ մագամընտա մումայիլէյհ Տ. Ռոսկի քահանայ իչին գարիյէի մէզքիւրէտէ իսանէ թօրանմասընը թավսիյէ էյլէմիշ տիր։

—

Ռուսումի. խորհուրդ տիւնքի ճումանա կիւնիւ Գալաթատա ագտը իճթիմա իտէրէք, պիլճիմէյէ ազասը հազրը պուլունմըշլարտըր։

Մէզքիւր խորհուրդ՝ Վան, Ադնթագ, Մալկարա, Եօզկատ վէ Տիյարպէքիր Հայրենասիրաց Ընկերութիւնընընն մէքթէպ մէսէլէլերինի վէ Պիթլիստէքի խուլթիկ գարիյէսի Եզբարասիրաց Ընկերութիւնընն թաստիգ մէսէլէսինի հալը ու թէսվիյէ իթտիքտէն սօնրա, էն չօգ կեդրոնական Ուսումնարանընն թէսիսի մէսէլէսինի թահթը միւզաքէրէյէ արմըշ, վէ պու մէսէլէ իչիւն Բաթրիգ Ամեն. Տ. Ներսէս Սրբազան հազրէթլերինին Նախագահութիւնը թահթընտա ֆազ. ժողով իլէ միւխթէլիֆէն պիր մէճլիս ագտ իտէրէք անընա պիրլիքտէ թէսվիյէի մէսէլէ իթմէկէ գարար վէրմիշ տիր։

—

Բուսմ միլլէթի միւթէպէրանընընան եէնիտունեա Տիմիթրաքի էֆէնտի՝ Մըսրը Առաջնորդը սապրգ Տ. Մեսրոպ եպիսկոպոսը գիմ մէթինտէ ալաճաղը օլան 100 լիրալըգ մաթլուպընը Պոյաճըքէօյ քիլիսէսինին ինչտաթը թամիրիյէսի-նէ խանէ վէ թեպերրուէյլէմիչտիր։

—

Սիմոպոլրին պէյանընա կէօրէ, Բաթրիգ Ամեն. Տ. Ներսէս Սրբազան հազրէթլերի՝ Գուկար էկզարգը եուսէֆ էֆէնտինին Պրուսայա վիրուտինտէ քէնտիսինի պիր սուրէթը ֆէվգէլատտէ գապուլ իթմէսի իչիւն չէհրը մէզքիւր Առաջնորդը Գեր. Տ. Բարթողիմէոս Սրբազանա պիր թէլէգրաֆ քէշիտէ էյլէմիշ տիր։

—

Իզմիտ վիճակընտա Ղուրտ Բէյլէնկ գարիյէսի էհալիսինին պիր գըսմը՝ Գաթօլիք օրմագ իւզրէ պուլունաբրընտան, Կրան. Ժողովին գարարը մուհիմինճէ Բաթրիգ Սրբազան հազրէթլերի՝ մնահալի ատաքնորդը Յովակիմեան Գեր. Տ. Մատթէոսի վարդապետէ պիր թահրիրաթ իրսալ իտէրէք, իչպու թէպվիզ էյլէմէսինին էմմի ու թավսիյէ էթմիշ տիր։

—

Շապին Գարահիսար Առաջնորդը Ներկայարեան Գեր. Գրիգորոս վրդպ. ալեյհինտէ Բաթրիգխանէյէ վիրուտ իտէն չիքայէթնամէյէր հագգընտա մահալլի երեսփ. ժողովան իյգաթ թալէպ իթմէյէ Բաթրիգխանէճէ գարար վերիլմիշ տիր։

—

Միլլէթպերանը միլլէթտէն Ղօյգ Ամեան էֆէնտինին՝ գաբլճաղար իչիւն կէյէն կիւն Պրուսայա ազիմէթ իթմիշ օլաբղը կիպի, տիւն տախի Ատուածատուր Զունդ էֆէնտի՝ չէհրը մէզքիւրէ միւթէվէճճիհէն Տէրսաատէթտէն հարէքէթ էյլէմիշ տիր։

—

Միլլէթ մէճլիսը ումումիսինին Մայր Դիւանը՝ կալուածոց վէ Համարակալութեան Դիւանլարը իլէ միւխթելիթէն տիւն իճթիմա իտէրէք, քէնտիսինէ իհտիյէ օլունան մէսէլէլերի վէ խուսուսիյէ Մ. Փրկիչ խաթախանէսի Հոգաբարձութիւնընն տէօրթ սէնէլիք բարօրթօսընը թէտգիգ իթտիքտէն սօնրա, մէսէլէի մէզքիւրէյի միւզաքէրէ իթմէք իւզրէ սայր կիւնիւ տախի իճթիմա իթմէյէ գարար վերմիշ աիր։

—

Խմբագիր Էֆէնտի,

Բերկրութեամբ սրտի կը ծանուցանեմք թէ, Թաղիս բնակիչներէն Մեծ. Նազարէթ Աեանեան Սարգիս Սըմարեան և Սիսակ Աճէմեան էֆէնտիներն Մ. Զատկի տօնին առթիւ, բարեհաճեցան հանգանակութեան տուար մը բանալ և բարեսիրտ ազգայնոց օժանդակութեան դիմելով՝ թաղիս Մեսրոպեան երկսեռ վարժարանի աղքատիկ երեսուն եւ ութ աշակերտաց եւ աշակերտուհեաց մէյմէկ ձեռք կատարեալ հանդերձ շինել, որով յիշեալ խղճալիներն յանհնարինս ուրախացուցին։

Ուստի առ 'ի խրախոյս այլոց, միւեալ էֆէնտիներուն ազգասիրական ջանից փոխարէն մեր ջերմագին շնորհակալիքն հրապարակաւ կը մատուցանեմք, հետևաբար խնդրելով Մեծ. խմբագիր էֆէնտի, որ բարեհաճիք ներկայս հիւրընկալել Ձեր ազգօգուտ լրագրոյ մատակայ թերթերէն միոյն մէջ և ընդունիլ մեր խորին յարգանքներն։

'ի դիմաց Թաղ. խորհրդոյ
Ատենադպիր Ատենապետ
Հ. Ե. Էֆէնտի Գ. Մ. Աբեանեան
27 Ապրիլ 1884
Կէտիք—Բաշա

ԹԷԼԷԳՐԱՖ

Ամանա Հալաս էտիդանէսը Բարոֆընտան Հարիպատէրը Բէպլէր օրտան Թէլէֆոնլար դէր։

Լօնտրա 9 մայիս

Տիւն հրթիրը սըհհէթ սէրկիի ումումիսինին քիւշատընտա, պիր խայլի քէսան թարաֆընտան ըսլրգ չալընարագ Մ. կլատսթօն թահգիր օլունմուշ տըր։

Թուրք կազէթասընն էֆքեարընա, պու վագտա՝ դապինէթօնն բօլիթիգասը ալեյհինտէ հիտտէթը ումումիյէնին մանատար պիր էմարէսի տիր։ Ամանա Բիլթերն Ֆէրլի Մ. Ինկլինտրը Բարոֆընտան Հարիպատէրը Բեպլէր օրտան Թէլէֆոնլար դէր։

Պերլին 9 մայիս

Բրէնս տը կալ՝ Ազէմանիա իմբէրաթօրընա պիր վիդիթա վերմիշ տիր։

Լօնտրա 9 մայիս

Լօրտլար մէճլիսինին տիւնքի իճթիմանընա, Լօրտ Կրանվիլ՝ Սարաչ էյալէթինին հիւքիւմէթը իրանիին թարաֆընտան Ռուսիայա թէրքի հագգընտա պաղը իյզահի վերէպիլը մի տէյու իլրատ օլուան սիվալէ ճէվապէն, հիւքիւմէթին՝ պու վագտա հագգընտա հէնուզ հիչ պիր մուրաճաաթ ըէտտ իթմիշ տիր։

Տիւնքի կիւն Սգօչատա վագը էյրշիր էյալէթինտէ պուլունան պիր տիմամի ֆապրիգասընտա միւտհիշ պիր սուրէթտէ տինամիթ պարուրթը բաթլարպ, պաղը կէնճ գըզլար թէլէֆ օլխաս տախի աղըրճա եարալանմըշլար տըր։

Ինչպու գազատա խաբարթը ապիմէ վուգու պուլմադը տըր։

ԱԶԳԱՑԻՆ

Բաթրիգ Սրբազան հազրէթլերի՝ Օհանեան Արժ. Տ. Ոսկի քահանայը Գալաթա Ս. Լուսաւորիչ քիլիսէսինէ բարաղ նասպ իթմիշ, վէ գատրքէօյտէ մուգիմ միւթէպերանը միլլէթտէն պիր զաթա տախի պիր մէքթուպ իրսալ իտէրէք, սուլհ մագամընտա մումայիլէյհ Տ. Ոսկի քահանայ իչին գարիյէի մէզքիւրէտէ իսանէ գաբուլ իթմէյէ գարար վերմիշ տիր։

Հալ պու մէրքէզտէ իքէն, Մ. Գայյար՝ թէքլիֆը մէզքիւրը գապուլէ մէճլիսը իտարէի. իգնա իթտիկինտէն, Ֆրանսըզ տափնէր վէքիլի Մ. Օպանօ մուրախասթալին օլունուպ, Շուրա—Տէվլէթ՝ Տուլունը Ումումիյէ մէճլիսը իտարէսինին պիճիմէ գաչագէմթաար զապթ ու միւսատէրէյէ վէ 100 լիրալը թէճավուզ իթմէմէք իւզրէ ճէզան նագտի ախազնա, վէ մէմուրինը հիւքիւմէթ մուավէնէթի իլէ իգամէթկեահրարտա թէհարրիրաթ իճրասընա, վէ ճէզան նագտինին 100 լիրալը թէճավուզ իթտիկի հալտէ, մահքէմէյէ միւրաճաաթա մէկզուն օլտուղընա գարար վերմիշ տիր։ Գարարը մէզքիւրընն չու ֆահտէսի օլմուշ տըր քի, պու նէվ մէսալիհէ միւտահիլէ իթմէք սէլահիյէթի՝ կէօմրիւկտէն իսթիրատտա գըլընմըշ տըր։ Շիմտի մատտէ՝ մէճլիսը խասը վիւքէլանընն Շուրաի-Տէվլէթին ինչպու գարարընը թաստիգ իտէնէ իթմէյէճէկինտէ տիր։

(ՏԱԽԻԼԻՑԷ. հավանաթը իչիւն սօն սահիֆէյէ միւրաճաաթ օլունա)։

ՍԱԹԵԼԱՆ ՆԻՄԷՐՕԼԱՐԸՆ ԷՍՀԱՄԸ

ՊԱՆԳ ՕԹՕՄԱՆ ՆԷԶՏԻՆՏԷ ԷՄԱՆԷԹԷՆ ՄԱՀՊՈՒԶ ՏԸՐ

Իչպու ալաֆրանկա յունիսին 1ինճի կիւնիւ չէքիլճէք օլան Ռումէլի տէմիր եօլ էսհամը բիյանգօսընընն բրօմէսլերի պէհէրի 5 դրուշա

Գալաթատա Թիճարէթ խանընտա 14 նիւմէրալը օտատա սաթըլըր։

Գազանաճ Նիւմէրօնընպիւթիւն իքրամիյէյէ հագգը վար տըր։

ԳՕՆՖԷՐԱՆՍ

(Յետոյ նախնեղեն ուեմ վ Էլ)

Ինկիլիթերրա տէվլէթինն թէ. լիֆ իլէտիլի գօնֆէրանսան տէվլէթը միշարիւէյհա իլէ պազը ամբր տիւէլը էճնէպիյէ պէյնիմնէ պիր թագըմ բօլիթիգաճա աղրը մէտէլէլը հուսսալէ կէլէճէյլեր, վէ արթզ Ֆրանսա տէվլէթինն պու միանապէթլի իշէ միւսախէլէ խէրէք Ինկիլիզլէրին Մըսըրսան տիշարը չըգմարընա տարր քէնտիլէրինտէն թէէմինաթը գաթի թալէպ էյ. լէյէճէկկինի քէշֆ իտէնլէր պիրէր պիրէր մէյսանա չըգմայա պաշլայորլար իսէ լյտէ, պու թարզ ֆարզլիթլարա աղա Սահէլ եօգ տուր։

Էն սահիհի շու տուր քի, էկէր բօլիթիգաճա ֆարզլիթլարա էն կէնիշ սերմայէ օլան գօնֆէրանս լուդէթի պաղրլարընն իմտատընա էէթիշմէսէ տախի, պունլար մէվճուտ պուլունան էն։ տահ պիր դագայա պիլէ գանատթ իտիպ վէլվէլէ չըգարմադ իչին ի՞պիր չէյ սէօյլէյճէքլէր իտի։

Նապալ քի տիւն տախի տէտիք, իչին էնասը սրբի Մըսըր մալիկէ. ճինին իսլահլանտարմ ազ Մըսըր ֆօնտոսը բէսէլմալինին ուսուլը թէէտիյէսի թէպէտուլի մատէսինտէն իպարէթ տիր։

Պունդարտան իրքի տէ, եաղը. նող հիւքիմէթը Մըսրիյէ իլէ հիւքիմէթը Մըսրիյէնին մաթ. պոտի պուլունան տէվլէթը Օսմանիյէ, վէ տէվլէթը Օսմանիյէ. նին տէ Մըսրտա ալէքիը մաթ. լադը օլան Ինկիլիթերրա տէվլէ. թի պէյնինտէ թէսվիկէ օլունա. ճագ պիր մատտէ օլուպ, եաղը. նող ֆօնտո ճիհէթի տօղրուտան տօղրու տիւէլը էճնէպիյէնին բէ. յինէ թապի պուլունմագա տրը։

Վէ էօյլէ զանն էթմէյէ տէ սէ. պէպիրիմիզ վար տրը քի, Ինկիլիթերրա տէվլէթի էվվէլյինտէն սինի տախի իսթիմզաճ էթմէ. տիքճէ վէ թէսվիյէի մատտէնին էասընը անլէրէ գապալ էթտիր. մէտիքճէ գօնֆէրանս թէքրիֆի. նի մէյտանա վագ էյլէմէզ իտի։

Եանի տիմէք խաթէրիզ քի, գօն. ֆէրանսա Մըսրընն ահվալը բօ. լիթիգկէսինտէն պահա իտիմէ. յիպ, սըրֆ մալիյէ ճիհէթի վէ մալիյէ ճիհէթինին տախի սրբի ֆօնտո բէսէլմալի գըսմը իւղէրի. նէ միզաքէրէ իտիլէճէյի մատ. տէնի իւղէրինէ Ինկիլիթերրա տէվլէթինին էմիյէթը քէամիլէ. սի պուլունմասա, վէ գօնֆէրան. սընն սրբի էվվէլինատն գապալ օ. լունմալ պիր չէյի բէսմէն գալէ. մէ ալբպ թաստիգ իտէճէյինէ չիւբհէսի օլմալ օլսա իտի, հէր նէ տախի օլսա, քիւչիւք տիւշ. մէքլիյի կէօզէ պարագ մէյտա. նա աթբըմասը բէք տէ ադլէ եա. գընն պիր չէյ օլմազ իտի։

Մըսրընն տհվալը բօլիթիգիյէ. սի, եալնըզ տէվլէթը Օսմանիյէ իլէ Ինկիլիթերրա Ֆտէվլէթի պէյ. նինտէ վիճուտէ կէլմէյ եախօտ կէլէճէք պիր հիւսնի իմթիզաճ մէրպութ պէր մատտէ տիր։

Պու պապտէ տուէլը սաիրէնին տախի սէօզէ գարըշմալարը պիր հուդուգը գաթի տէյիլ, իրա սրբի իմթիֆամտան թէվէլլիւտ իտէն պիր միւատատէ իչի տիր։

Էկէր ումում տիւէլը մուազ. զամանընն տօղրուտան տօղրու Մը. սըրընն տհվալը բօլիթիգիյէսինէ միւտահիէլէ իթմէյէ հուդուգլա. րը պուլունմուշ օլսա իտի, ճէ. նապը Հաղդ հըֆզ իլյէյէ, ճաճ. պա Արապի հարիգինին գըղլե. ճըմլարը տիւնեանընն հանկը գը. թալարընա գատար թէճավուշ իտիպ եանկընն նէ՛ բէլէրէ գա. տար սիրայէթ իտէճէք իտի։

Ցիւէլը էճնէպիյէ միյանընտա Ինկիլիթերրատան ասնրա Մըսը. տա շու տուր տէյէճէք պիր ա. լէգադար պուլունան տէվլէթ Ֆրանսա տէվլէթի իտի։

Ցագաթ պու տէվլէթ, Ինկիլ. թերրա իլէ պիրլիգէտ իսքէնտ. ըրյէյէ պէօյիւք պիր տօնանմա կէնտէրմիշ, վէ աթէչէ պաչլա. նը պաշլանմազ քէնտի տօնան. մասը պիր թօր պիրէ գըմըլտաթ. մագսըզընն պալպ եիրիպիւ վեր. միշ օլտու գու տագրգատան իթի. պարէն։ Մըսըրտա հայիդ պուլան. մուշ օլտուզունու իտտատ իլյէնի. յի հուդուգ վէ մէվգըսընը տախի. քեամիլէն թէրք իլյէմիշ, եախօտ սայր պիր թագըմ էվրօպա տէվ. լէթլէրի նիպի անլէրի Ինկիլիթ. բրանընն հիմայէ վէ մզհաֆազասը. նա թէրք իլյէմիշ կէպի տիր։

Պիր իշտէ դան տէօքէն պիր տէվլէթ իլէ պէրաբէր միւսավի պիր հուդուգ, մէվզը, վէ սը. ղարա սայլ օլսադ իսթէճէն տի. կէր պիր տէվլէթին, անտէն զիա. տէ գուվվէթլի օլմասը լազըմ կէլիր։

Մըսըր իշլէրինտէն տօլայը էլան քէնտի կիրկինլիքլէրինի եէնէմէ. յիպ, ինպու եէնի գօնֆէրանս միանապէթի իլէ թէքբարէն ա. թէշ բիսակիբմէյէ պաչլամըշ օլան պազը Ֆրանսըզ կազէթալարը ա. ճէպա պիլմէղէ՞ մի քի, էկէր Ֆրանսա տէվլէթի, Ինկիլիթերրա. տան զիատէ գուվվէթլի օլմուշ օլսա իտի պիլէ, Թունուզ վա. գասար մէյտանտա տուրմագտա իլէն Մըսըր իշին Ինկիլիթերրա. նէն պաշընա իլբ թաշը աթմագ քէնտիսինէ տիւշէմէզ իտի։

Զիւնքի Ինկիլիթերրա տէվլէթի, մալիւմ օլան պիր թագըմ պէտ. պաթթ հալլէր սէպէպի իլէ հէ. նուզ քէնտի ասաքիրինի Մըսըր. տան կէրի չէքիպ պիր ան էվվէլ քէնտի վատինի իճրա իտէմէտի իսէ, հիչ տէյիլ իսէ, հէր իքի սէօզինն պիրիսինտէ Մըսըրը ղապթ իթմէյէ վէ եախօտ անը քէնտի հիմայէսի թահրընա արմայա հոգ. էր պոլանմագընը ալէնէն պէհան իյլէմէքտէ տիր։

Ահճպա Ֆրանսա տէվլէթի, իշ. լէրի կիւճլէրի եալընը էհալիյի թահրիք էթմէք վէ հիւքիմէթ գաբզը կիւճլիւքլէր չըգարմադ. տան իպարէթ օլան մալիւմ էլ մըգտար պիր թագըմ Ֆրանսըզ կազէթալարընը թէճսիրինէ գա. չը գոճաճագ գատար գուվվէթլի պիր հալտէ պուլունմուշ օլմասա իտի, չու Արապի վագասընտան պէրու, պիրթիճ տիւնեայը ալթ իսսթ իտէճէք նէ՛ միշքիլլեր զու. հուրա կէլմիշ օլաճագ իտի։

Պազը Ալէման կազէթալարը տախի, Ֆրանսըզլար իլէ անլէրին էն սատրգ տօսթլարը օլան Ին. կիլիզլեր պէհինտէ տայիմա պիր աչրգ մէսաֆէ պրագրպ, Ֆրան. սա տէվլէթինի եալընըզրգ հա. լինտէ պագը սագլամագ իչին զիբը իթմիյիմիզ Ֆրանսըզ կազէ. թալարընը զարիֆլիյինտէն իս. թիֆատ իթմէյէ չալըշմագտա, վէ հաթթա պունլարտան պիրիսի «էկէր Ֆրանսա տէվլէթի արթզ Մըսըր իշլէրի իշին Ինկիլիթերրա. էա գարշը սէսինի եիւքսէք չը. գարմայա պաչլար իսէ, Ալէմա. նիանընն տախի Ֆրանսաեա եար. տրմ իտէճէյինի» քէնտի թարա. ֆընտան կէնիշ կէնիշ վատ իթ. մէքտէ տիր։

Ցագաթ պու եարտրմն նէ եօլտա պիր չէյ օլաճաղընը տա. սէօյլէմէքտէն չէքինիպ, օրաբ. նը սիւքիթլէ կէյի վէրմիշ տիր։

Ֆրանսա տէվլէթինին երինէ քէնտի պիլտիրինտէն չաշմայաճա. ղը աշիքար պիր մատտէ տիր։

Տէվլէթի միւշարէյէյհա, Մըսըր իշլէրինին սուհուլէթլէ թէսվիրէ. սինի պիր մէտար տէյիլ, իրնա տահա զիատէ միւշքիլլէրէ տիւ. չար օլմասընա սէպէպիյէթ վերէ. ճէք պիր էվրօպա միւտահիէսի. նէ էօն այագ օլմագլըզը ֆիքրին. էն պիլէ կէչիրմէմէքտէ տիր տէյի իթիմատ իտէրիզ։ վէ Ֆը. րանսա տէվլէթի տէ էօն այագ օլմասընդա տիկէր էվրօպա տէվ. լէթլէրինին գօնֆէրանսա ֆօն. տո իշինտէն պաչգա պիր մատտէ. յէ էլ աթմագ իսթէյէճէքլէրինի ֆարզ իթմէքտէն տէ զիատէ. չիւբհէլի պիր չէյ օլմազ։

Ցագաթ Ֆրանսա թէպասը է. լինտէ բէք քիւլլիյէթլի Մըսըր ֆօնտոսու պուլունտուզունտան, եէնիտէն պիր թէնզիլաթ վու. գուրինէ բագի օրմասընտան էվվէլ Ֆրանսա տէվլէթինին պաղը թէ. էմինաթ թալէպ իտէճէյի ֆարզ օլունապիլիր։

Իշթէ Ֆրանսա տէվլէթինտէն մէմուլ օլունան հարբէքէթ պու. լապիլէճէք տիր։

Եէնի գարարընն Մըսըր ֆօնտո. լարը ֆիյաթը իւգէրինէ նէ թէէ. սիր հուսսալէ կէթիրէճէյի պահ. սընա կէլինճէ, էօյլէ մէմուլ ի. տիլիր քի, էկէր գօնֆէրանսընն վէրէճէյի գարար խարիճինտէ մա. լիյէճէ վէ բօլիթիգաճա սայիր սէպէպլէր զուհուրա կէլմէզ իսէ, միճէրրէտ եէնի գարարտան տա. խի ադսի պիր նէթիճէ պէքլենի. լէմէզ։

Վէ պունուն տախի իքի սէպէ. պի վար տրը։

Պիրինճի սէպէպ օ տուր քի, հէր նէ գատար ֆօնտոլարընն ֆայ. ֆիզ վէ բէսէլմալինէ թախսիս գը. լընան մըգտարը վարիտաթ սէնէ. վի 400.000 Ինկիլիզ լիրասը ֆաղ. լա կէօսթէրմէքտէ իտի իսէ տէ, տիկէր եանտան Մըսրընն իտարէի հիւքիմէթի իչինն պագը գալան մէպլաղ տախի աչրգ կէօսթէր. մէքտէ օլտուրընտան, նիհայէթ իլէրուտէ 1880 սէնէսի գարարը. նն թէպտիրինէ հաճէթ կէօրիւ. լէճէյի բէք չօգլար իչինն մու. հագդագ պիր մատտէ իտի, վէ պու սէպէպլէ էվրօբա բիյաչար. ը ղաթէն պու իհթիմալ իչին լազըմ կէլէն «բէնբէյու իճրա իտէ. բէք Մըսրը ֆօնտոսունուն գըյ. մէթինի թաեին իլյէմէքտէ իտի. լեր։

Իքինճի սէպէպ տախի չու տրը քի, մէգքիւր ֆօնտալարընն ֆայի. զի թէնզիլինէ տարր հիչ պիր սէօզ պուլունմայրպ, թասավվուր օլու. նան թէնզիլաթ եանի թէէխիրի թէէտիյէ եալընըզ բէսէլմալ ճի. հէթինտէ օլաճագ տրը, վէ օ տախի իլէրուտէ Մըսըր խազինէ. սինին իգթիտարը օլտուզունտա թէրբարէն բէսէլմալընն թէէտի. յէսինէ տէվամ օլունմասը չարթը էլէ։

Պիր հսհասընը վէ խուսուսի իչէ ֆիյաթը տօկուն պուլունան պիր էսհամն ֆայիզի թէէմինաթը գաթի թահթընտա պուլունտրգ. ճա բէսէլմալ թէէտիյէսինին պէօ. յէ. ք պիր էհէմմիյէթի օլմամ։

Մէսէլա Ինկիլիզ ֆօնտոսընն. ը բէսէլմալինէ պագան օլապիլ՞բիլ։

Վէ մատամ քի Մըսըր ֆօնտո. սունուն բէսէլմալի թէէտիյէսին. տէ վուգու պուլաճագ թէպէտ. տիւլ, ֆայիզ թէէտիյէսինի տա. հա զիատէ պիր էմիյէթի գալի թահթընա ալմըշ օլաճագ տրը, իմտի պու թէպէտտիւլտէն ֆի. յաթճա պիր տիւշկինլիք վու. գուրի մէմուլ օլունամագ։

Ցագաթ նասըլ քի տէտիք, պաչգա սէպէպլէր միւսթէսնա տրրլար։

Թահթը թասավվուրտա պու. լունան գօնֆէրանսընն բօլիթիգա. ճա էնտիչէլի պիր հալի պուլու. նամայաճաղը կիպի, Մըսըր ֆօն. տոսու սահիպլէրինի տիշինտիւ. բէճէք պիր հալի օլամայաճաղընը տախի զիբը ու պէյան իթտիք. տէն սօնրա, պիր իքի սէօզ տախի տէվլէթի Օսմանիյէնին հուգու. գու մալիյէ վէ հուգուգու հիւ. քմրանիսի ճիհէթլէրի իւզէրինէ սէօյլէյլէք խաթմի քէլամ իտէ. րիզ։

Մըսըր հիւքիմէթինին տէվլէ. թի Օսմանիյէ հիսապընա թէէ. տիյէ իլյէմէքտէ օլտրը սէնէվի 750.000 լիրալըգ վէրկիյէ տայիր հիչ պիր սէօզ պուլունմամագտա իսէ տէ, մատամ քի իչին իչինտէ Մըսըր մալիյէսինին խարէնը էսա. սը վար տրը, տէվլէթիմիզին մէզ. քիւր գօնֆէրանսա տախիլ օլմա. յա հիւսնի բիզա ֆէօսթէրմէսին. տէն էվվէլ մէզքիւր գօնֆէրանս. տա Մըսըր վէրկիսի իւզէրինէ պահս օլունմայաճաղընա տայիր թէէմինաթ թալէպ իթմէսի տէ թապիի պիր չէյ տիր։

Տէվլէթին հուգուգը հիւքմրա. նիսի պահսընա կէլինճէ, հէր նէ գատար Ինկիլիթերրա տէվլէթի հէր միւնասէպէթլէ պունա բիա. յէթ օլունաճաղընը գաթ պէ գաթ թէէբբիր իլյէմէքտէ իսէ տէ, պու տէֆաքի գօնֆէրանս մատտէսինէ խօտ պէ խօտ քէն. տինին էօն սեագ օլմուշ օլմասը պիրազ աճայիպ կէօրիւնպիլէճէ. յինտէն, բէսմէն մէգքիւր հու. գուգու պիր տէֆա տահա իգ. բար վէ գօնֆէրանսա տախիլ օ. լաճագ տէվլէթլէրին տախի պու սուբէթլէ անը պիր գաթ կտահա թասավվուր իյլյէմիշ օլմալարը էլդէ. միյէթտէն խալի օլամազ։

Ինկիլիթերրա տէվլէթինին հագ. գըմըզտա տէրքեար պուլունան խարխասընը տախի պու ճիհէթ. լէրէ մէՀՀունէն մալվաֆագաթ իտէճէյինէ չիւբհէ պըրագամազ. լար։

Պաչգա չէյ տիր էկէր տէվլէթի Օսմանիյէ դալրի բէսմի սուբէթտէ տիզ իտէճէյի թէէմինաթլա իգ. թիֆա իթմէքլիյէ գանատթ բէյ. տա իտէրլէք, եէնիտէն բէսմի վէ ալէնի պիր թահիւտէ լիւզում կէօրմէզ իսէ։

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆՑ

ԵՂԱՆԱԿՆԵՐԻ ԳՈՐԾԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

(Թիֆլիսաէքի Աչիֆաֆ կազէթասընսան սիւնքի նիւսխէմիպէ նագլ օ. լունան մէգալէնին աէվամը տրը)

4

Արդէն ասել էինք, որ համաձայն 12 յօդ. «Պոլօժէնիայի» Աթոռը թափուր մնացած ժամանակ նոր կաթողիկոսի ընտրութեան համար Սինոդը նշանակում է «մի տարուայ միջոց»։ Այս կանոնը գրեթէ ճշդութեամբ է կատարուել Ներսէս, Մատթէոս և Գէորգ կաթողիկոսների ընտրութեանց մէջտեղն և ամենից շատ ընտրութիւնը ետաձգուել է ապէժ Այսպէս ահա.

Ներսէսի ընտրութիւնը (Յովհաննէսի վախճանից յետոյ) եղաւ 387 օրից։

Մատթէոսի ընտրութիւնը եղաւ 430 օրից։

Գէորգի ընտրութիւնը եղաւ 382 օրից։

Այժմ նշանակուած է 517 օրից։

Ներսէսի ընտրութիւնը կատարուեցաւ 1843 թ. ապր. 15-16 և 17ին։

Մատթէոսի ընտրութիւնը կատարուեցաւ 1858 թ. մայի. 18-19 և 20ին

Գէորգի ընտրութիւնը կատարուեցաւ 1866 թ. սեպ. 15-16 և 17ին

Այժմ ընտրութիւնը պիտի լինի մայիսի 7-8 և 9ին։

5

1843 թուին, երբ կաթողիկոսական ընտրութեանը սպասում էին նաև Ցաճկաստանի և Պարսկաստանի հայոց ներկայացուցիչները, Ռուսիոյ մամուլը առանձնապէս զբաղուել էր Էջմիածնի գահով և ցանկանում էր սորան բարձր, քաղաքական նշանակութիւն տալ։ Առհասարակ նկատւում էր մի ձգտում՝ անկատուած Ցաճկահայերին Էջմիածնի բարոյական ազդեցութեան տակ մտցնելու։ 1843 թուի փետրվարի 9ին (Նո. 48) Նախարար կոմս Պերովսկին գրում է Կովկասի գլխաւոր կառավարիչ Նէյդգարդին «Որպէս զի Էջմիածնի կաթողիկո. «սական գահի իշխանութիւնը «հաստատուի բոլոր Հայոց եկե. «ղեցւոյ վերայ և որպէս զի մեր «տերութիւնը բարոյական ազդե. «ցութիւն ձեռք բերէ նաև այն «բոլոր հայերի վերայ, որոնք «կայսերութեան սահմաններից «դուրսն են գտնվում, թագաւոր «կայսրը հարկաւոր համարեց, որ «Հայոց կաթողիկոս-պատրիարքի «առաջիկայ ընտրութեանց պատ. «ճառաւ ներկայ գանգի Էջմիած.

ԷՍԲԱՐԸ ՊԱՊԱ ԹՕՄ

ՄԻՔԷԼԻՖԻ

ԲԵՐՈՎԲԻ ԼԻՄՕՆՃԵԱՆ

Դ.

ԻՐԻ ԱՋԻՋ ԵԱՏԻԵԵԱՐՂԱՐ

(2014 Նէմբէրան գէլամ)

«Խա՛յր, պունտան տա պիր ըշեղ չընգմասը։ Սիմսանէն տէ պիր իւմիտ գալմասը։ Խապիս հէրիֆ մէրադ իտէճէք պիր չէյ եօգ տրը տիկերէք եիւ. ռէյիսի բահաթլանտրմայա չալըշը, վէ պէն տախի պիր արա պու. լաճա իւմիտլէրէ գաթըլտրմ։ Էվվէթ պուտալաճա պիր իւմիտ։ ղայպ օլան քեաղըտ, պէնիմ գաթլիմին իլամը տիմէք տիր։ Վէ հէր քիմին էլինէ կէչտի իսէ, 24 սաաթ զարիրնտա պէնի իրէ չէքարմէյէ միւգթէտիր օլապիլէճէք տիր։ Էկէր պիր տօսթ էլինէ կէչտի իսէ, հիչ տէյիլ իսէ պէօյիւք պիր մէպ. լաղ հաթթա վարիտաթմրն պիր նրաֆրընը պիլէ տնպ իտէպիլմէք իւզրէ անը թէքբարէն պանա իսաէ իթմէք իտէյէճէք իտի։ Վէ պունընն իչիւն իչի պու գատար ուզաթմայա տա պիր ինթիյամ օլամագ իտի։

«Էվվէթ, պու տէհչէթլի սիլահ, պիր տօսթ էլինէ կէչմէմիշ տիր։

«Պու հալտէ տիմէք օլուբ քի, տէհչէթլի սըրբըմ, էօմրիւմ, պէհչէմէկհալ պիր տիւշմէն էլինամ պունլանագտա տրը։

«Պիր տիւշմէ՛ն... վէ օլ վագթ հալիմ նէ՞ օլամագ տրը։

«Սիմսին պու իչտէն պիր խապէրի պունլանմասընդընա իդնա օլտուս. հէրիֆին տէտիյի բէք տահիհ տիր։

«Սիմս, տէվլէթէ գարշը թըրյանէթ իթմիշ պիր տատմ օլուպ, գաթլէ հիւքմ օլունմուշ պիր գաչագ, պիր ֆիրարի տիր։

«Հէր կիւն վէ հեթ սատթ, անը ճէլլատն էլինէ թէսլիմ իթմէք պէնիմ էլմամէ տիր։ Ֆագաթ պէն տախի էօմրիւմիւն սերպէսթլիյի իւզէրինէ էօ. յիւնէճէք ատալմլրատէն պունլանմասընդընդան, Սիմս տախի քէնտի իսթէտիյի վագթի սըրբըմը ֆաշ իտիպ պէնի իրէ չէքարմէյէ միւգթէտիր պունլանագ. տա տրը։

«Պու հալտէ, Սիմսին, թէքբարէն պէնիմ դաթլիմէ պիր ֆէրման օլա. պիլէճէք էօյլէ քեաղընտա նէ՞ իհթիյաճը պունլանապիլիր իտի։

«Ա՛հ. չու մէկուն քեաղընը պիր քէրրե էլէ կէչիրմէյէ միւգթէտիր օլա իտիմ...

«Էվվէթ, տիւնեալրը եագըպ խարասլ իթմէք պիլէ լազըմ կէլսէ, պիր տագրգա պիլէ թէրբտաիւտ իթմէյէճէք իտիմ։

«Ցագաթ հա՞նկը տիւնեայը... Էվվէթ չու տէհչէթլի վարագրարէյի հըֆզ իթմիշ օլան տիւնեայը պիր քէրրե պուլտա իտիմ, անը գան իչինտէ պօզանագ։ Վէ աթէչ իչինտէ քիւլէ թահվիլ իտէճէք իտիմ...»

Պու սօն հիւքմէտ, սաաթէ լօրտ, պիր տէֆա տահա հիտատէթլէ էլինի մասսա վուրտու։

Պատէհու մէրգում այագ գալգարագ, գալէալը թէմէլինտէն սարսա. ճագ հիտատէթլի առըմլար իլէ գարուլա տօղրու կիթտի, վէ նէ գատար սէսի վար իսէ, «Պապթի՛սթ, Պապթի՛սթ, նէ՞րէտէսին, պուրայա կէլ» պա. ղըրաը։

Աչաղքի գաթտա պիր կիւրիլտու գօրաը։

Իզպանտուա Պապթիսթին գօչմասը կիւրեւլտիսի օլմալը իտի։

Պատէհու, նէրտիվէնին իւզէրինտէ տիկէր պիր կիւրեւլտու գօրաը։

Պու տախտ, Պապթիսթին նէրտիվէնտէն աչաղը եուվարլանմասը կիւ. րեւլտիսի իտի։

Նիհայէթ պէչարէ խրամէթբեար, մէֆրէթ վիւճուտի իլէ տիվանխանէ. նին գարուսունտա կէօրիւնմէյինտէ, ընընտա պիր գըզարթը վէ իրիճէ պիր չիկիլիք միւշահէտէ օլունմագտա իտի։

—Ինսան կիպի եիրիյէ՞մէզմիսին հայվա՛ն հէրիֆ, տէտի տախթէ լօրտ Ա... հիտատէթլի պիր սէս իլե։

—Էֆէնտիմ... Էֆէնտիմ... խագիբայի պէնիպի պէքլէթմէմէք իչիւն պիրազ զիատէճէ ատճէլէ իթտիմ, տէյի ճէվաալ վէրտի Պաբթիսթ, գօր. գուսունտան վէ թէլաշընտան քէքէլէյէրէք։

—Պու ճիւմլէ իլէ պէնի աղըրճա եիւրիւմէքլիյինտէն զիատէ պէքլէթմիշ օլտուն, պուտալա՛ քեաղ։

—Ա՛ֆվ խէրսինիզ, լօ՛րտ հապրէթլէրի. ա՛ֆվ խէրսինիզ. կէՀՀէքէրէք հիտատէթինիզի Թանրիք իյլէմէքտէն զօրգմագտա իտիմ։

—Պօչպօղապլըզ իսմէմէզ կէվզէ՛ հէրիֆ. տիկէր խրամէթբեարլա՞ր նէ. բէտէ տիլլէր. նէ՞ եաբբյօրլար։

—Էֆէնտիմ. քեաֆֆէլի տէ էմրինիզկէ հազըր պուլունմագտա տրրլար։

—Իչլերինտէ ուեուեան եօ՞գ մը տրը։

—Խա՛յր լօ՛րտ հապրէթլէրի։

—Պապթի՛սթ, քեաֆֆէնիպին տէ էսվապլարընը, չամաշըրլարընը, վէ տօլապլարընը եօգլայաճաղըմ։

—Պույո՛ւրըն լօրտ հապրէթլէրի. չիմտի՞ մի։

—Էվվէթ. չիմտի. պու տագրգատա։

—Պույուրո՛ւն, լօ՛րտ հապրէթլէրի։

—Պույուրուն տիմէք գօլայ պիր սէօզ տիր. Պա՛բթիսթ։

—Նէ՞ տէյիմ լօրտ հապրէթլէրի. իսթէրսէնիզ պույուրմայրն։

—Տիյնէ պէնի Պա՛պթիսթ. պունտան պիր հաֆթա էվվէլ, պուրատան, չու մասանընն իւզէրինտէն պիր քեաղրտ զայպ օլտը։

—Էվվէթ լօ՛րտ հապրէթլէրի. պունը պիր տէֆա տահա գուլուանընդա իսթար էյլէմէյէ հիմմէթ պույուրընընդ։

—Օ քեաղրտ, չիմտիկ տէկին պուլունմասը։

—Բէք թէէսուֆի խէրիմ լօրտ հապրէթլէրի։

—Ցագաթ հէր հալտէ պուլունմասը տրը։

—Էկէր էլիմիզտէն պիր չէյ կէլիր իսէ...

—Էլինիզտէն պիր չէյ կէլմէսինէ հաճէթ եօգ տրը. Պապթի՛սթ, օ քեաղրը, սիպտէն պիրիսի ալմըշ տրը։

—Էկէր պէն ալմըշ իսէմ պէնի տաթէչտէ կագընդը լօ՛րտ հապրէթլէրի։

—Էկէր սէն ալմասընն իսէ, ռէֆիգէրէնտէն տիկէր պիրիսի ալմըշ տրը։

—Սիպտհա՛ն Ալլահ։

—Էվվէթ եա սէն վէ եախօտ պիր տիկէր, նիհայէթ սիպտէն պիրիսի ալմըշ տրը օնը. օ կէճէսի, գալէանընն տերուենինտէ, սիպտէն վէ պէնկանէն պաչգա պիրիսի վա՞ր մը իտի։

—Խա՛յր, լօ՛րտ հապրէթլէրի։

—Իմտի պէչ տագրգա զարիրընտա զայպ օլան քեաղրտը եա սիգ չալմըշ օլմալընընդ եա պէն։

(Տեվամ)

«նում մի առանձին ասոիճանա-
«ւոր, որ ձեր տեսութեան և
«առաջնորդութեան ներքոյ, կա-
«րողանար նախապէս տեղեկանալ
«տեղացի հայերի կարծիքին և
«ապա հետզհետէ եկող օտար
«երկրացի պատգամաւորների
«հետ եկ մօտենալով (մոերմանա-
«լով,) իմանար և նոցա դիտաւո-
«րութիւնը ու, Սինոդի անդամ-
«ների և պատգամաւորների մէջ
«հաներաշխութիւն կայացնելով,
«աշխատէ ընտրութեանը մի ան-
«պիսի ուղղութիւն տալ, որ Ա-
«թոռը վիճակուի բարձրագոյն
«հաստատութեանը արժանի մի
«անձի, մի անձի—որ արամադ-
«րուած լինի դէպի Ռուսիան և
«համահաւասար յարգանք լինի
«վարելու ինչպէս ազգաբ հրկրա-
«ցի, նոյնպէս և Ռուսաստանի
«հայերից, թէեւ այս հիման վրայ
«ընտրուող պատգամաւորը դուս-
«սաց հպատակ էլ չլինի, փոյթ
«չէ . . . . »։

Այս նպատակաւոր բարձրագոյն հրամանաւ ուղարկուցաւ Պետերբուրգից և ներկայացուցաւ կաթողիկոսական ընտրութեանը ներքին գործոց նախարարութեան լատիներէն տարեգրագրի սովետնիկ ժէլտուխինը։ Իւր հերքը ունենալով նաև Ղարաբաղի դատանութեանց հոգւոյը գործերի պաշտօնեայ հայազգի կոլեժսկի սեկրետար Հայրապետեանին (Հայրապետյանց)։

1858 թուին, Մատթէոսիանը ընտրութեան ժամանակ փոխարքայ իշխան Բարեատինսկին նոյն նպատակաւ ուղարկեց Էջմիածին—հայազգի դեսպանութեան սոսասկի սովետնիկ Զաքար Աթանդիլեանցին։

1866 թուին, Գէորգի ընտրութեան միջոցին մեծիշխան փոխարքան ուղարկեց վրացազգի դեսպանութեան սոսասկի սովետնիկ Զիլեաեվին։

Թէ նոր փուղրկոսի յառաջիկայ ընտրութեանը ներկայ լինելու—տակաւին մեզ յայտնի չէ։

Պրոկուրորի պաշտօնատարը եղել են՝ Ներսէսի ընտրութեան միջոցին կոլեժսկի սոսասսոր Սաեփան Մարտինեան։

Մատթէոսի ընտրութեանը՝ կոլեժսկի սովետնիկ Յովհաննէս Մելրաքեան։

Գէորգի ընտրութեանը՝ կոլեժսկի սովետնիկ կարապետ վասակեան։

Այժմ՝ Նադվորնի սովետնիկ Նիկողայոս Տէր Յովսէփեան։

6

1842 թուին Սինոդը իւր շրջաբերականով հրաւիրեց կաթողիկոսական ընտրութեանը՝

1.) Ռուսահայոց առաջնորդներին (թուով վեց)
2.) Կ. Պոլսոյ պատրիարքին
3.) Կ. Պոլսոյ հայ ժողովուրդին
4.) Երուսաղէմի պատրիարքութեան փոխանորդին և միաբանութեանը
5.) Թաւրիզի արքեպիսկոպոսին
6.) Իսպահանի արքեպիսկոպոսին
7.) Հնդկաստանի հայ իշխաններին։

Այս շրջաբերականի համաձայն Ռուսաստանի, Տաճկաստանի և Պարսկաստանի հայ վիճակները 1843 թուի մարտ ամսին պէտք է ուղարկէին Էջմիածին մի մի հոգևոր և մի մի աշխարհական պատգամաւորներ, որոնք Զատկի տօներից յետոյ պիտի կատարէին ընտրութիւնը։ Տաճկաստանի առաջնորդներին Սինոդը ինքը չուղարկեց շրջաբերականը, այլ դառնալով Կ. Պոլսոյ պատրիարքին խնդրում էր, որ սա ինքը հրաւէր կարդայ «առաջնորդաց հանուր պատրիարքական իշխանութեան յանձն եղեալ թեմիցն Հայոց Տաճկաստանի»։

Վերջին դարերի քաղաքական շփոթներից յետոյ, երբ կաթողիկոսական ընտրութիւնները, հաւասակ հնաւանդ սովորութեանց, կատարվում էին գլխաւորապէս Էջմիածնի միաբանութեան ձեռքով, ահա առաջին անգամն էր, որ ամբողջ հայ ազգէ հոգևորականն և աշխարհական ներկայացուցիչները պիտի համախմբուէին Սիլման տեղի առաջ Լուսաւորչի արժանաւոր յաջորդ ընտրելու համար։ Առաջի անգամն էր, որ հայ ազգին վերադարձնվում էր իւր նախկին իրաւունքը ժողովուրդ և միաբերան ցոյց տալ իւր ընտրելին պատգամաւորների ձեռքով։ 1842 թ. այնքան արդէն ամէն տեղի հայերի մէջ բարոյական շարժումն էր նկատվում և կախողիկոսական արժանաւոր ընտրութիւնը այն ժամանակուայ զարգացած հայ դասակարգի մտածման գլխաւոր առարկան էր դարձած։ Ցաղող ընտրութեանը գրաւական կարող էր լինէր այն ընդհանուր ոգեորութիւնը և ձգտումն, որ միացնում էր ամէն ուրեք ցիրուցան հայերին։ Գրեթէ ամէն տեղ, նեղալի եղբերից ազատուած մինչ իսպահանցի, Բարբարից մինչ Իսպանիա՝ ամէն ուրեք հայ ժողովուրդը ենթարկվել էր մի ներքին հոգեկան թերադրութեան և զարմանալի միաբանութեամբ ամենայն ոք գոչում էր «Ներսէս և միայն Ներսէս»։ Տակաւին ազգիս մէջ լրագրութիւնը չէր զարգացել, բայց Զմիրնայի Ներսէս Դարբինեանցը լայնի էր ամենքին։ Այժմ ընդ հանուր ազգը հրաւիրուում էր Ներսէսին բուժել նախորդ կաթողիկոսութեան պատճառած վէրքերը։ Սակայն նոյն իսկ ջերմ ցանկացողից մէջ կային անձինք, որոնք, հնչակս երևում է մեզ մօտ եղած մի շարք գրութիւններից, կասկածում էին որ չէ պիտի յաջողուի Ներսէսի ընտրութիւնը։ Նոցա երկիւղը հիմն նում էր այն հրամանի վերայ, որ կոմս Պասկևիչը Լեհաստանի փոխարքայ լինելով վայելում էր թագաւոր կայսրի անսահման բարեհաճութիւնը, իսկ կոմսի և Ներսէսի մէջ ծագած տարաձայնութիւնները (1827–1828 թ.) ամենին լաւ յայտնի էին։ Բարեբաղդաբար այդ երկիւղը և կասկածները ոչ միայն չարդարացան, այլ՝ ինչպէս որ պիտի տեսնենք՝ թագաւոր կայսրը իւր ամենողորմած հրամարտակով ապացուցեց աշխարհին, որ իւր հպատակ Հայ ազգի եկեղեցւոյ շահերը և բարօրութիւնը մօտ են և իւր առատագութ սրտին և այսպիսի վսեմ գործերում ամենայն թշնամական միջամտութիւն պիտի լուէ և անհետանայ կայսերական արդարադատ դահոյքի առաջ։ Այդպէս և եղաւ։

Ըստ երևոյթին մի բաղմամարդ ժողով պիտի գումարուէր Էջմիածնում, բայց յոյսերը չարդարացան։ Հնդկաստանի Հայը, որ առանձին հրաւէրք ունէին պատգամաւոր կամ ձայն ուղարկելու փոխարէն խնդրում էին Պոլսոյ Պոլսոյ քանի մի յօդուածների փոփոխութիւնը։ բայց նիկողայոս կայսրը բարեհաճեց հրամայել «ընտրութիւնը կատարել առ այժմ սահմանեալ կարգով», իսկ Պոլսոյ փոփոխութիւնը յետաձգել մինչև ինոր կաթողիկոսի ընտրութիւնը։ որի մէջ Հայոց ծայրագոյն Հայրապետի մասնակցութիւնը կարևոր է։ Այնու ամենայնիւ կալկաթայի հայերը մի տպած յայտարարութիւնով յայտնեցին իրանց ցանկութիւնը տեսնել կաթողիկոս Ներսէսին։ Ամենից շատ կ'սպասուէին ի հարկէ Տաճկահայց բաղմաթիւ վիճակների պատգամաւորները։ բայց չկամենալով աւելացնել Թուրքիոյ ունեցած կասկածները, իրը թէ Տաճկահայք մեծ համակրութիւն ունին դէպի Ռուսիան։ Կ. Պոլսոյ և Երուսաղէմի պատրիարքները և ընդհանրապէս մայրաքաղաքի ու թեմերի հայք տրիպուած էին զգալի իրանց ցանկութիւնը ընտրութեանը անձամբ մասնակցելու։ 1842 թուականը արդէն լրանում էր, իսկ Սինոդը ոչ Տաճկաստանից և ոչ Ռուսաստանի մի քանի թեմերից դեռ տեղեկութիւն չունէր թէ ով պիտի գայ և ով չէ։ Քանի որ Թիւրքիայի հայոց պատգամաւորների ներկայանալը այնքան կարևոր է Էջմիածնի նընտանութիւնը վերականգնացնելու համար, ասում է Սինոդը իւր մէկգրութեան մէջ առ գլխաւոր կառավարիչն Կովկասի, արդեօք հարկ չէ յետաձգել ընտրութիւնը գոնէ մինչև 1843-թուի սեպտեմբերը, երբ գուցէ ամենեքեան կարողանան ժողովուրդ։ Սինոդի յարուցած այս խնդիրը Կովկասի կառավարչապետ Նէյդգարդը (յունվ. 7 1843 Նո. 6) ներկայացրեց Պետերբուրգ։ Մի ամսուանից յետոյ նախարար կոմս Պէրովսկին հաղորդում էր Նէյդգարդին, թէ «Համաձայն Ցաճկաստանից և Պարսկաստանից ստացած տեղեկութեանց, այն տեղի հայ հոգևորականութեան «տրամադրութեան մասին դէպի «Էջմիածնի Ամբոր, թագաւորը նկատելով՝ այլի առաջ ունենալով որ Թիւրքիոյ հայքը թէ եւ չեն «զգահանում պատգամաւորները «ոմանք կելու, այնու ամենայնիւ «մեզ ունին յայտնել Սինոդին «որ նոքա կընդունեն պատրիարքը «Կոստանդնուպոլսոյ։ «որ Պարսկահայք արդէն ընտրել «են Էջմիածնի ուղարկելիք պատ«գամաւորին, և թէ այնու հետև «ասում են միայն Հնդկահայք, որ «Հայ ազգի փոքրամասնութիւնն են կազմում — բարեհաճեցաւ Բարձրագոյն հրամայել ինձ՝ այս տացած տեղեկութեանց մասին հաղորդել ձեզ՝ այն պայմանաւ, որ դուք կարգադրեք կատարել պատրիարքի ընտրութիւնը։ Երբ միայն պատգամաւորները վերադան։ Ցաճկահայոց գլխաւոր հրամանաւորներ՝ ստացուի»։

(Տեսլ.)

ՄԷՔԵԱԹԻՊ

ԱՏՍ. ԲԱՂԱՐ

Աթիսէքի մեքենուպն մաքլմէմ. նունիկ նէչրինէ միւսարաթ օլունուր։

. . . Միւէլլիֆ էֆէնտի,

Ատարաղար պէլէտիյէ ըէխի օլուզ պունտան պիր դաչ կիւն մուղատտէմ լիմասլահաթիհի Իզմիտէ ազիմէթ իթմիշ օլան ղիֆթլու Հաճի Սիրական էֆէնտինին, մէղբիւր պէլէտիյէ վէ նաֆիա բիյասէթլէրինտէ վագը օլան հիւսնի խըտմէթ վէ սատադաթը ֆէվգէյատինտէ միւքեսֆիֆանէն, պու քէրրէ ավաթրքիը ճէլիֆէի ճենապը Շեհինշահտէն էօհտէլէրինէ բիւպէի սալիսէ թէվֆիհի պուրուլուզը էվրագը հավատիսատ կէօրիւմէսի իւզերինէ, մուսմիլէյհի թէպրիք զըմնը-տա 1–2 կիւն էվվէլ Ատարաղարընա ամանէթնտէ լիէնիլ իսթիդպալ պին նուֆուսատա միւթէճավազ էհալիի մէմլէքէթ՝ պիր սաաթ-տան զիյատէ վէ պաղրլարը Սա-պանճայա գատար կիտպ էֆէն-տիր մուսմիլէյէ միւնթազը օլմուշլար տը։ Տօղրուսու Է-ֆէնտիի մուսմիլէյէ՝ էհալիի միւսթէլիֆէտէն հէման ճիւմ-լէսինին հիւսնի թէվֆէճիւ վէ խօշնուտիյէթինի ճէլպ իսթմիշ վէ հիւրմէթէ շայէսնէ վէ տի բարէթլու մէմուրինտէն պուլուն-մուշ օլտուղը կաղէթտի միւ-թէպէրինիզէ իլան օլունմագ իւզրէ իսթոսէթէն արզ օլունուր։

. . .

Ատարաղար

1884 ապրիլ 23

ՖԷԼԻՔ

Իշպու բիսալէի միւֆիտէնին՝ Տէլիմագ թէրճէմէսինէ տէվամ զ. լունմագտա օլտըղը հաղտէ, իւ-չինճի սէնէսինին պիրինտի ճիւղի՝ քէմաֆի իւս սապրգ միւսլիմիէր օլարագ պու տէֆա նէչը օրընները։

—

ՍԷՆՍԷՐԻ ԻՆՍԱՆԻԹԷ

Ինանըն թէվէլլիւտտէն վէֆա-թընա գատար սէատէթի հալիւզ-քով, ահա առաջին անգամն էր, որ ամբողջ հայ ազգէ հոգևորականն և աշխարհական ներկայացուցիչները պիտի համախմբուէին Սիլման տեղի առաջ Լուսաւորչի արժանաւոր յաջորդ ընտրելու համար։ Առաջի անգամն էր, որ հայ ազգին վերադարձնվում էր իւր նախկին իրաւունքը ժողովուրդ և միաբերան ցոյց տալ իւր ընտրելին պատգամաւորների ձեռքով։ 1842 թ. այնքան արդէն ամէն տեղի հայերի մէջ բարոյական շարժումն էր նկատվում և կախողիկոսական արժանաւոր ընտրութիւնը այն ժամանակուայ զարգացած հայ դասակարգի մտածման գլխաւոր առարկան էր դարձած։ Ցաղող ընտրութեանը գրաւական կարող էր լինէր այն ընդհանուր ոգեորութիւնը և ձգտումն, որ միացնում էր ամէն ուրեք ցիրուցան հայերին։ Գրեթէ ամէն տեղ, նեղալի եղբերից ազատուած մինչ Իսպահանցի Բարբարից մինչ Իսպանիա՝ ամէն ուրեք հայ ժողովուրդը ենթարկվել էր մի ներքին հոգեկան թերադրութեան և զարմանալի միաբանութեամբ ամենայն ոք գոչում էր «Ներսէս և միայն Ներսէս»։ Տակաւին ազգիս մէջ լրագրութիւնը չէր զարգացել, բայց Զմիրնայի Ներսէս Դարբինեանցը լայնի էր ամենքին։ Այժմ ընդ հանուր ազգը հրաւիրուում էր Ներսէսին բուժել նախորդ կաթողիկոսութեան պատճառած վէրքերը։ Սակայն նոյն իսկ ջերմ ցանկացողից մէջ կային անձինք, որոնք, հնչակս երևում է մեզ մօտ եղած մի շարք գրութիւններից, կասկածում էին որ չէ պիտի յաջողուի Ներսէսի ընտրութիւնը։ Նոցա երկիւղը հիմն նում էր այն հրամանի վերայ, որ կոմս Պասկևիչը Լեհաստանի փոխարքայ լինելով վայելում էր թագաւոր կայսրի անսահման բարեհաճութիւնը, իսկ կոմսի և Ներսէսի մէջ ծագած տարաձայնութիւնները (1827–1828 թ.) ամենին լաւ յայտնի էին։ Բարեբաղդաբար այդ երկիւղը և կասկածները ոչ միայն չարդարացան, այլ՝ ինչպէս որ պիտի տեսնենք՝ թագաւոր կայսրը իւր ամենողորմած հրամարտակով ապացուցեց աշխարհին, որ իւր հպատակ Հայ ազգի եկեղեցւոյ շահերը և բարօրութիւնը մօտ են և իւր առատագութ սրտին և այսպիսի վսեմ գործերում ամենայն թշնամական միջամտութիւն պիտի լուէ և անհետանայ կայսերական արդարադատ դահոյքի առաջ։ Այդպէս և եղաւ։

Ըստ երևոյթին մի բաղմամարդ ժողով պիտի գումարուէր Էջմիածնում, բայց յոյսերը չարդարացան։ Հնդկաստանի Հայը, որ առանձին հրաւէրք ունէին պատգամաւոր կամ ձայն ուղարկելու փոխարէն խնդրում էին Պոլսոյ Պոլսոյ քանի մի յօդուածների փոփոխութիւնը։ բայց նիկողայոս կայսրը բարեհաճեց հրամայել «ընտրութիւնը կատարել առ այժմ սահմանեալ կարգով», իսկ Պոլսոյ փոփոխութիւնը յետաձգել մինչև ինոր կաթողիկոսի ընտրութիւնը։ որի մէջ Հայոց ծայրագոյն Հայրապետի մասնակցութիւնը կարևոր է։ Այնու ամենայնիւ կալկաթայի հայերը մի տպած յայտարարութիւնով յայտնեցին իրանց ցանկութիւնը տեսնել կաթողիկոս Ներսէսին։ Ամենից շատ կ'սպասուէին ի հարկէ Տաճկահայց բաղմաթիւ վիճակների պատգամաւորները։ բայց չկամենալով աւելացնել Թուրքիոյ ունեցած կասկածները, իրը թէ Տաճկահայք մեծ համակրութիւն ունին դէպի Ռուսիան։ Կ. Պոլսոյ և Երուսաղէմի պատրիարքները և ընդհանրապէս մայրաքաղաքի ու թեմերի հայք տրիպուած էին զգալի իրանց ցանկութիւնը ընտրութեանը անձամբ մասնակցելու։ 1842 թուականը արդէն լրանում էր, իսկ Սինոդը ոչ Տաճկաստանից և ոչ Ռուսաստանի մի քանի թեմերից դեռ տեղեկութիւն չունէր թէ ով պիտի գայ և ով չէ։ Քանի որ Թիւրքիայի հայոց պատգամաւորների ներկայանալը այնքան կարևոր է Էջմիածնի ընտանութիւնը վերականգնացնելու համար, ասում է Սինոդը իւր մէկգրութեան մէջ առ գլխաւոր կառավարիչն Կովկասի, արդեօք հարկ չէ յետաձգել ընտրութիւնը գոնէ մինչև 1843-թուի սեպտեմբերը, երբ գուցէ ամենեքեան կարողանան ժողովուրդ։ Սինոդի յարուցած այս խնդիրը Կովկասի կառավարչապետ Նէյդգարդը (յունվ. 7 1843 Նո. 6) ներկայացրեց Պետերբուրգ։ Մի ամսուանից յետոյ նախարար կոմս Պէրովսկին հաղորդում էր Նէյդգարդին, թէ «Համաձայն Ցաճկաստանից և Պարսկաստանից ստացած տեղեկութեանց, այն տեղի հայ հոգևորականութեան «տրամադրութեան մասին դէպի «Էջմիածնի Ամբոր, թագաւորը նկատելով՝ այլի առաջ ունենալով որ Թիւրքիոյ հայքը թէ եւ չեն «զգահանում պատգամաւորները «ոմանք կելու, այնու ամենայնիւ «մեզ ունին յայտնել Սինոդին «որ նոքա կընդունեն պատրիարքը «Կոստանդնուպոլսոյ։ «որ Պարսկահայք արդէն ընտրել «են Էջմիածնի ուղարկելիք պատ«գամաւորին, և թէ այնու հետև «ասում են միայն Հնդկահայք, որ «Հայ ազգի փոքրամասնութիւնն են կազմում — բարեհաճեցաւ Բարձրագոյն հրամայել ինձ՝ այս տացած տեղեկութեանց մասին հաղորդել ձեզ՝ այն պայմանաւ, որ դուք կարգադրեք կատարել պատրիարքի ընտրութիւնը։ Երբ միայն պատգամաւորները վերադան։ Ցաճկահայոց գլխաւոր հրամանաւորներ՝ ստացուի»։

(Տեսլ.)

ՄԻԹՕՒՖԷՐՐԻԳԻ

ԴՈՒՇ ՊՕՂԱՆ ԽԱՍԹԱԼԸՂԸ

Էն գիյատէ չօճուգլարա մուսալլաթ օլուպ անլերի հէման քեաֆֆիֆէլէն բէնֆէլի էէէյէ տիւչաբ իսէն գուշ պօղան նամբյլա պիր միւահիշ խասթալդ մէվճուտա օլտուղը մալիւմ տիր։

Պու տէֆա Էվրօբա կաղէթա-լարընտա օգուտուղընա կէօրէ, Տօղթէօր Տէլիթի՝ իւլէթը միւ-լիտէի մէղանիտէ գէնինտէ բէք գօլայ վէ բէք մուէսսիր պիր իւլաճ իրճատ իթմիշտիր։ Պէ ֆիւ-մուլիճէ վաֆէթասը յլա, իւմի-տի գալմայան վէ ատէթա ճանը վէրմէք իւզրէ պուլունան պիր չօղ մասասուզաղը՝ օրընտէն գուրթարաղընը պա բարօրթ Բարիզին թէպպիսէ Ագաէմիա-սընա թէպլիղ էյլէմիշ տիր։

Իշպու իրճատ՝ Թիրճամանին իւլէ գաթրանտան 3 միւրէթթէպ տիր։ Պունարընը իւրսի պիրպիրինէ գարշարարաղ 3 գուշ պօղան օլան չօճուգընը եարդաղը եամանա վաղ օլունմագը, վէ ամբէրլի թիւթսիզ իթմէյնիզ։ պունտան կէօշ կէօղլու կէօրմէյէ՝ էրեճէտ օտատա գալմա 3 վէ դանի պիր տիւման պէկլէրիւր իսէ ֆէ-հիշ պիր ֆէնալարդ վէրմէմէ-տէն պաշգա, խասթա չօճուգ տա նէֆէս ալար վէրմէյէ։ Նէ-ֆէսլէր պէրապէր մէղբիւր տիւմանը սա իչէրիսինէ չէքէր, վէ պէօյլէճէ պօղաղընտան միւ-լիք գարանրգլրգ անիտէ այլրա-բաղ, պաղրամ թիւրիմէյէ պաշ-լար։ Տօղթէօր Տէլիթի՝ չօճուղընը պօղաղրը չօճուգ (մատէն քէօ-միրինտէն չրդան գաթրան վէ քիրճէ իլէ տէ էրգամաղը նասի-հաթ իթմէ քանի մէրճ։ Պու սու-ըէթլէր (թասթալարը) 3 գիրճ գարճընտա գէլիր։ Պուն գիրճ կիսէր իսէ 3 գիրճ։

Մէղբիւր (թիւրճամանին) խասթալը իլէ իթմէյնիզ։ Պուն-նըն էանընտա պուլունանլարը վէ հաթթա չօճուգլարը պիրէ օրա-թալաղա պաշլամագտան սէն ու-վրդայէ իսէր իսէ։

Պու թէրթիպին թէճրիւպէսինի կէօրմէմիշ օլաբաղմըդան, անընն եարայրը եարամայաճաղընը տա թէէմին իսէմէյիզ։ լաքին ըէք գօլայ օլուպ դարարը պիր չէյ տէ օրմանարընտան, մագարահ ու թէ-ալա միւհթաճ օլաճլար՝ պունը թէճրիպէ իթտիքլէրինէ, պիր չէյ զայպ իթմէզլէր։ զիրա հէ-քիմիք գէնին՝ պու մոէքտար խասթալաղա դարը հէնուզ պիր մուէսսիր իլաճ պուլամամըշ օլաճ պուլամամըշ օլաբաղը տէրքեար տը։

—

Աթիրէն չէհրիմիզ միւրուտ իսէն թաշրալը ֆագիր պիր իսլամ՝ կէշէն կիւն զաթը հաղրէթը բատիշահիյէ պիր արզուհալ թագտիմ իսէրքէր։ զէվճէրինին չրդան սէնէ պիրտէն իլա էրքէր։ օճուգ տիւնեարա կէթիրմիշ օլտուղընը, վէ անճագ օտ տէրճէճ ֆագրը հալինտէն նաչի ամէրքի պէսլէ-մէքտէն ամճիղ գալարընը պէ-յանլա։ հագլարընտա իհսան ու ինայաթը հաղրէթը Շեհրիյա-բիլէրինին պիտիրիղ պուրլու-մասընը իսթիսնա էյլէմիշ օլմաղ-լա, զաթը մերահիմսիմաթը հաղրէթը բատիշահի՝ մասասու-միրը մերգումէնին պէհէրինէ 12չէր պուլուղ վէ բէտեր վէ ֆալի-տէլէրինէ տէ 30որ ղ. մասլ թախ-սիսինի էմր ու ֆէրման պուլուր-մուշլար տը։

Էվվէլիսի կիւն Մեղրում թաշ-ղալը՝ պէրապէրինտէ զէվճէսի վէ էէման իւրիւրան պուլունան մերգուման իւչ օճուգլարը պուլունտրը հալտէ, Մատիէնէդարէ-թինէ կիտիպ, մերգիւր մասալը ախպ էյլէմէյէ պաշլամըշ օլտրը մաթպասամըզդա խասդէր վէրիլմիշ տիր։

—

Էվվէլքի կիւն Պահրիյէ նաղրը հասան բաշա վէ պահրիյէ էրքեանը հարպ բէյսի Հասարթ բաշա հազարաթը իլէ Շուրաթ Պահրիյէ ազալարը հաղրը օլտրգ-լարը հալտէ, Պէրտան ուսուլինէ նէվճիճատ պիր Ռէկէնտր մաքինասը թէճրիւպէ օրունմուշ տը։ Իշպու մաքինա՝ մէղանիզմը էօյլէր պիր ալէթ տիր։

Թէճրիւպէի մէղբիւրէտէ նէ պիր էճնէպի զապիթի վէ նէ տէ պիր կազէթա մուխպիրի գապուլ օլունմամըշ տը։

Ալէթը մէղբիւրէ՝ նէթայիճը մաթլուպէ հուսուլէ կէթիրիպ, պախուսուս խաթիհ.բէճամաթտա տա մուճիպը ֆիտէ օլաճագ տը։

—

Լօյա գումրանիասընընն ումումի ճէնէթէսի Մ. Ֆօրնի էօհտէսինէ, թունտանտա իշլէնէճէք օրան Ալսթ-բէճ ազանէսինը միւմթազէսի վա-բօրլարընն միւտիրիյէթի տախի իհտալէ օլունմուշ տը։

—

Պէկրատատան եաղլարընընա կէօրէ, Սըրպ տէմիր հօլլարընն Պուլկար տէմիր հօլլարընա պիր-լէշէճէք նօգթալը թային իթմէ-կէ մէմուր օլան Սըրպ վէ Պուլ-կար գօմիսիոնը. իւքմէը մէմուրի-յէթի իթմիշ օլուպ, ապրիլին 25-ինէ բրօթօգօլ գօմիսիոնն պէլ-ճիկ մէ ազաբ թարաֆընան իմ-զալանմըշ տը։ Պիրլէշճէք նօգ-թա՝ հուսուսն ինագընընտա Սըրպ կէօրիւլի իլէ հուսուս արասընտա-քի օմատա պուլունա-ճագմըշ։

Օսմանլը վէ Սըրպ տէմիր հօլ-լարընն տա պիրլէշմէք մէսէլէսի թէսվիյէ օլունմագ իւզրէ պու-լունարընընտան Սնիչ իլէ Բիրօթ (Շարքէօ) վէ Նիչ իլէ Վրանիա արալարընտա-քի խաթթարընն ա-մէլիյաթը ինշայէսի անգարիպ քէմալը կէրմի իլէ իւրիւլէ կէօ-թիւրիւլճէճ.քմէ։ Օսմանլը հու-սուսընտա-քի Նիչ վէ Վրանիա խաթթընա կէլինճէ, օրատա դա-թէն պիր գաչ այսան պէրաբա չա-ճրրմագտա տը։ Խաթթրմէդ-քիւր՝ չիւպէլէրէ թագսիմ խաթ-մէ օլմաղլա, Սըրպա հիւբիւ-մէթինէ ամա օլան պիլճիմէ տէ-միր եաղլարդն վէ էրգամաղ Պէլ-կրատ-Զամանդան իլէ Պէլկրատ-

Վրանիա խաթթարընն տախի 1886 սէնէսինին սոն պահարընա գատար եանի ահտնամէլէրին թային իթտիկի միւատէթ զարֆընտա խիթամ պուլաճաղընա էլճէկմ հէր քէս էմին օլապիլիր։

—

Եանեատան ապրիլ 13 թարիխիյլէ Նէ-ըզ-ոս պէրվէճէճը աթի եաղընմըշ տը։

«Մալը կիւնիւ էէտի նէֆէր հայտուտ՝ չէհիրտէն ազ ուզագ պուլունան Սիգօսթանի մանասթըրընն չօպանլարընա եաղլաշշ քէնտիլէրինի զօր իլէ մէղբիւր մանասթըրա կէսթիւրթմիշլէր տիր։ Ազգամը պաշ բահիպ օրատա պուլունմարդ։ եալընդ պիր բահիպէ (՝) իլէ պիր տէ քէօյլիւ զարը (՝) վար իսի։ պու զարը պուլվաղ թիմէք իչին (՝՝) կէլմիշ իմիշ։ Զօպանլար՝ գարուլը աչմաղա բահիպէյի դանորրատիլ-տիլէր։ Հայտուտլար մանասթրա կիրէր կիրմէզ։ չօպանլարը պիր ալարրա թըղտարլար։ բահիպէյի թուլթուզ ազէչնին եէրինի կէօս-թէրմէսի իչիւն գանոր գանոր եաղ իլէ մերգումէյէ էչքէնճէ վէրտիլէր։ վէ խիւլասաի քէլամ-մանասթրընն քիրիսթօսինտէ պու-լունան ավանիի մուգատտէսէ իլէ պիլճիմէյէ զիրգրմէթ էչեալը ալլագ կէօթիւրտիլէր։ Բահիպէի մերգումէ պիր գաչ կիւն սոնրա վէֆաթ իթմիշ տիր։»

—

Նաբօլի գրալը սապրգընընն ա-մուճասը գօնթ մ'Ագուիլա թագ-բաֆընտան իթալիա հիւքիւմէթի ալէյհինէ պիր տավա իգամէ օլրն-մուշ տը։ Մուսմիլէյհ՝ ժէնէրալ կարիպալտի ճանիպինտէն թաս-թը հաճզէ ալընան միրասընընն իտաէսինի թալէպ իտէյօր ի-միշ։ Իշպու միրաս 6,000,000 ֆիօ-ընին թագտիր օլունմուշ վէ 1868 սէնէսինտէն պէրու ֆիզի տա-խի իշլէմէքտէ պուլանմուշ տը։

Մուհաքէմէյէ ալտիր. մարթ-սին 13ինճի կիւնիւ միւպաշէրէթ օլունճագ իմիշ։

—

Ամսավուտքէօյինտէ Սիսիլի պէյի սապրգ Ասոսիտես պէյին թաճիթը բեկասէթինտէ պուլունան Բրոստոս (թէրագը) նամ ճէմի-յէթը էտէպիյէ պէյլիքթաշտա քեանի Համիտիյէ մէքթէպի ֆու-գարա չակիրտաճընտան 10նէֆէ-ընինէ պիրէր գաթ միւքէմմէլ սէ-վապ եարարընընը։

—

Էսիրնէ վիլայէթինտէ ցինէ-թօգա վէ Օրթաքէօյ վէ Գէրդ—Բունար վէ Վիկէ բանայրլարը պէրմիթաշ պու սէնէ պախ-քիչտա օլունուպ, թիւճճար վէ էհալի քէմմալը էմնիյէթէ մէգ-քիր բանայրլարա պէմիէթ ու ավտէթ իթմէյէր տիր։

—

Թագտիպ օլունարգճա Պուլկա-րիսթանա իթիճա խէն 3 հայ-տուտ չէթէսի՝ պու քէրրէ երինէ հիւսուսնը Օսմանիյէի թէճմուզ իլէ, Սիրօզ վէ Մէնէլէք սան-ճագլարընտա իճրան չէգավէթէ պաշլամըշլար իսէ տէ, ասաքիրը Օսմանիյէ թարաֆընտան հայ-տուտլարը պաղրլարը թուլթուլ-մաչ, վէ գուսուրը թէքրար Պուլ-կարիստան արաշիսինէ տուխուլ իթմէյէ մէճագուր իտիմիշ տիր։

—

Իթֆայիէ ալայը գումանտանը գօնթ Զէյնէնի բաշանընն մանսուբ-մը Մ. Ն. Զէյնէնի իլէ ինկիլիզ թէ-պասասընտան Մ. Ճ. Վրայթ՝ Ֆը-բանանընինա չէհրինտէ տուէլլա չէգըպ մէրգում Ինկիլիզ աղրը-ճա եարամանմըշ տը։

—

Թէրանէի ամիրէ վաբօրլարընտան Թալա նամ վաբօր՝ տիւն սապահ սաաթ 9 բատտէլէրինտէ Ադանէյիզ միւթէվճճիհէն Ցէր-սատէթտէն հարէքէթ իթմիշ տիր։

—

Ճէպէլը Լիպանան միւթէսարրֆը մապրգրիսթէմբայա հաղրէթ-լէրի՝ էչէնտէ հուդրը Շահանէյ-տուրի էնանսանա խիթիհալ էյլէմիշ միւսաաթ մուճիպնը-ճէ, տիւն Պուլսա գարբճարը-նա ազիմէթ էյլէմիշ տիր։

—

ՏԱԽԻԼԻՑԻ

Էլեէվմ Շարգի Բումէլի վալի վէքեալէթինտէ պուլունան Կավրիէ Քրէսթօվի էֆէնտինին էտալէթէն վիլայէթը միւշարէլէյհա վալիլիկինէ թայինի հագգընտա իրատտէի Սէնիյէ սուտուր իթտիյինի, վէ քէյֆիյէթին եվվէլքի կիւն խարիճիյէ նէզարէթինէ կիտէն տուէլը մուազզամ սէֆարէթլերի պաշ թէրճէմանլարընա թէպլիղ օլունտրգընը, վէ պու միւնասէպէթլէ Կավրիէ էֆէնտի էօհտէսինէ վէկիրիլիք (բաշա) բիւթպէսի թէվճիհ պույրուլտըղընը տիւնքի Լ-թէրէֆ վէ Է-էրէֆ եազմըշլար իսէ տէ, պու սապահքի թէրէֆ Կավրիէ էֆէնտինին միւյէթը միւշարէլէյհայա հէնուզ ըէմէն թային պույրուլմամըշտր, եալընըզ տուէլը մուազզամայա միւշարէլէյհին վալիլիի թէբլիղի իտիլմիշ օլմասընը եաղըյօր։

—Լ-թէրէֆինին պէյանընա կէօրէ, սու պէնտէրինին իմթիյազ սահիպլերի (սու եօլճուլարը օլմալը) Լօնտրատա մրգտարը քիֆայէ սէրմայէ իլէ մէզքիւր պէնտէրի իշլէթմէք իչուն պիր գումբանեա թէշքիլ իթմիշ օլտուգլարընտան, մէզքիւր գումբանեանընը Տէրգօս Սու գումբանեասընտան էվվել մէզքիւր պէնտէրտէն մրգտարը քիֆայէտե սու թէտարիք վէ ճէրէյան իթտիրմէսի միւհիմ իմիշ։

—Բում բաթրիգխանէսինին իքի հէյէթը մէպուսէսի իլէ Ամլիյէ նազրը Հասան Ֆէհմի բաշա հազրէթլերի պէյնինտէ վուգու պուլտուղընը տիւնքի նիւսխէմիզտէ պէյան իթտիյիմիզ միւլագաթը հիչ պիր նէթիճէի գաթիէյէ միւնճէր օլմատըգընը, վէ Մաթպուտաթ իտարէի պէհիյէսի թաբաքընտան մէվզու օլան մէմուրիյէթի հասէպիյլէ, միւլագաթը մէզքիւրե հագգընտա հիչ պիր թաֆսիլաթ վերմէմիյէճէյինի տիւնքի Է-էրէֆ եաղըյօր։

—Կէօրմիւք թարիֆալարընին թէտգիգի զամանընտա խարիճիյէ միսսիթէշարը Տատեան Յարութիւն էֆէնտի հազրէթլերինին թահթը բիրասէթինտէ վէ Բուռուսէթ միւսթէշարը Պէրթրամ էֆէնտի հազրէթլերի իլէ նէզարէթը միշարէլէյհա հուգուգ միշավիրլերինտէն միրէքքիպ գօմիսիօն՝ պու քերրէ իքմալը վազիֆէ իթմիշ տիր։ Գօմիսիօն էրքանը՝ պու պապտէ թանզիմ էյլէտիքլերի լայիհալը թէմիր իթմէք իւզրէ օլտուգլարընտան, պիր գաչ կիւնտէն մէրճիինէ թագտիմ իտէճէքլէր տիր։

—Թ. Հաֆէզ կազէթասը՝ Եէնի քօսթա բուլլարը իհտաս օլընտրըղընտան պէրու պաթթալ հիւքմինէ կիրմիշ օլան վէ այնը սիքքէի խալիսէ մագամընտա պուլունան քօսթա բուլլարընը քօսթա մէմուրլարը թարաֆընտան գապուլ օլունմամագտա վէ մէքթուպլար իւզէրինտէն իպթալ խորիմէքտէ օլտուղընը պաղը թիճճարան թարաֆընտան այտրըղը շիքայէթնամէլերե իսթինատէն պէեան իտէյօր։

—Թէմինէն պէեան օլունտրղընա կէօրէ, Թիւրքիա խրամէթինտէ պուլունան Ալէման զապթանընտան ժէնէրալ Վ. Ս... Ֆրանչիսքեան թարիգաթը բուհանիէսինէ տուխուլ իթմէք իւզրէ իմիշ։

—Զապթիյէ նազրը Քեամիլ պէյ էֆէնտի հազրէթլերի՝ էվվէլքի կիւն Պապը Ալիիէ կէլերէք Տախիլիյէ նազրը Լ. Հէմ բաշա հազրէթլերի իլէ պիր միւտէթ պաղը խուսուսաթ իչուն միւզաքերաթտա պուլունմուշ տիր։

—Խրամէթ քեարան իտարէսի վազիֆէսինի հիւսնիւ սուրէթտէ ճէրէյան իթտիրմէք մագսէտիյլէ պու քերրէ թանզիմ էյլէտիյի պիր լայէհայը Տախիլիյէ նէզարէթինէ թագտիմ իթմիշ վէ օրատան տախի Շէհր Լիմանէթինէ իհալէ օլունմըշ տիր։

—Կէչէն չարշէնպիհ կէճէսի Պէյօղլունտա Բանկաթիտէ Հարպիյէ մէքթէպի ճիվարընտա պիր ախրրա ասքէր գրյաֆէթինտէ 3 շախս կիրիպ, ախրը սէյիսինի եաթաղընտա պաստրարագ կէօդիւնիւ վէ գօլլարընը պաղլամըշլար, վէ սանտրըղընը գրբարագ, 37 լիրաընը զասպ իլէ ֆիրար էյլէմիշլէր տիր։

—Գօնեա վիլայէթինտէ Սիվլէ նամ մահալտէ 9 եաչընտա պիր գըզ չօճուգ գաչաէն իւզէրինէ տէօքիլէն կաղը թէմիզլէմէսի իչուն վալիտէսինէ միւրաճաաթ իտէր իսէ տէ, վալիտէսի՝ չօճուգըն բուպալարընը չքգարդպ երգամայա լիւզում կէօրմէյիպ, բուպանըն կաղ տէօքիւմիշ օլան մահալինէ պիր քիպրիտ թութուշտրմըշ տըր։ Պէօյլէճէ կաղը թէմիզլէյէ-պիլիր զանընտա պուլունմըշ օլան սէֆիլ վալիտէ՝ ճիկէրբարէսինին ալէվվէր իչինտէ եանտրըղընը կէօրտիւքտէ, աթէշի սէօնտիւրմէյէ ճահտ իթմիշ իսէ տէ, պիչարէ չօճուգ՝ պիր ազ սօնրա միւթէասիրէն վէ ֆաթ իթմիշ օլտրղընը Գոռնա կաղէթասը եաղըյօր։

ԹԱՍՀԻՀ

Պուլկար տաղը մատէնի հագգընտա էվվէլիսի կիւնքի նիւսխէմիզին Զինճի սահիֆէսինտէ եաղըլմըշ օլան պիր մէգալէտէ եանի մէզքիւր սահիֆէնին Յինճի սիւթունընին 50ինճի սաթրընտա «25 կիւն» տէնիլէճէք էերտէ սէհվէն «25 սէնէ» եաղըլմըշ օլտրղընտան, թասհիհինէ միւսարէաթ օլունուր։

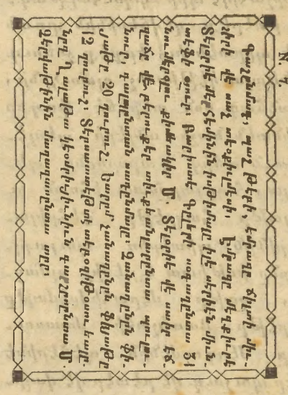

N. 7.

Գրաբարներ, դաղ թէրի, Էրզրում Տիրսի մեր սաղ տէօքիւմանի, Կիլիկիոյ Տիրսի մեր սաղ տէօքիւմանի, Կիլիկիոյ Տիրսի մեր սաղ տէօքիւմանի, Բալիսանի Գալերի սաղ տարեկան 31 տէնի գուրշ, Բալիսանի Մ. Տիրսի մեր սաղ տարեկան 31 գուրշ, Բալիսանի Գալերի սաղ տարեկան 31